Leren, kennis, waarheid en spiritualiteit zonder Profeten en Heilige Geschriften

Waar kunnen wij op eigen kracht komen? Kunnen wij helemaal zelf de Waarheid vinden, het Boven-natuurlijke, het Goddelijke, het Ene?

Ach – het is zomaar een vraag. Hoewel … Het verhaal van Hayy ibn Haqzan, een filosofische allegorie uit Moors Spanje, gaat daar over. Een prachtig verhaal. Met een voorgeschiedenis, een doorwerking op de westerse filosofie en een betekenis voor onze actuele plaatsbepaling als rationeel individu.

De eerste 2 bladzijden van Hayy ibn Haqzan door Ibn Tudayl

Door Rudi Holzhauwer

Ibn Tufayl (ca. 1110 (Guadix) – 1185 (Marrakesh); bekend als "Abubacer" of "Ebn Tophail" in het Westen) was een Spaans-Arabische filosoof en arts. Hij is vooral bekend geworden door zijn filosofische allegorie Hayy ibn Yaqzan. Daarin beschrijft hij vanuit zijn neoplatoonse inzichten hoe een mens (hij noemt hem Hayy ibn Yaqzan) helemaal zonder contact met de menselijke beschaving opgroeit op een onbewoond eiland en daar op eigen kracht bedenkt hoe de natuur en de kosmos in elkaar zitten.

Het verhaal kent een aantal Arabische voorlopers, in het bijzonder afkomstig van Avicenna.

Het verhaal

Hayy ibn Yaqzān groeit op een eiland onder de evenaar op, geïsoleerd van de mensen, in de boezem van een antilope die hem grootbrengt en hem voedt met haar melk. Hij bereikt een steeds hoger niveau van kennis. Het verhaal beschrijft dat in stappen van 7 jaar. Zijn voortdurende verkenningen en observatie van wezens en de omgeving brengen hem tot steeds meer kennis van de natuur(wetenschappen), filosofie en eenheid met de kosmos. Hij concludeert dat de schepping van het universum wijst op het bestaan van een grote schepper.

Het is een soort logische ontdekkingstocht. Hij ontleedt het hert als het is gestorven en komt erachter hoe de organen werken en het lichaam functioneert. Hij begrijp dat zijn moeder op een of andere manier uit het lichaam weg is. En dat het probleem bij het hart zit. Hij leert aantallen, kwaliteiten en verschillende concepten. Het wordt prachtig omschreven.

Hayy weet zich met een zelfstandigheid te ontwikkelen vanuit empirie en een naturalistische aanpak, waar een school of leermeester alleen maar in de weg zou zitten, zo lijkt het. Later lezen we bij Rousseau over Emile. Zodra we gaan opvoeden gaat het mis.

Hayy merkt ook hoe ontoereikend taal is. Hier zit een meer spirituele dimensie van

de ontwikkeling. Hayy leert de menselijke taal van Asal, iemand (de allereerste mens die Hayy tegen komt) die van een dichtbij geleden eiland komt. Asal beseft dat wat Hayy omschrijft ongeveer is zoals men over God praat op zijn eiland. Maar als Hayy meegaat naar het eiland (met koning Salaman) komt hij van een koude kermis thuis. Hayy begrijpt dat het beter is dat "zulke mensen" zich op hun Heilige tekst richten, dat is hun sociale stabiliteit en veiligheid. Hayy en Asal gaan terug naar hun eiland. Zij hebben iets dergelijks niet nodig, zij kiezen voor hun eigen spirituele pad.